

Foto: © Pexels.com

Hos Nemko Norlab tas fiskens velvære på alvor

LABORATORIENE SPILLER PÅ LAG MED SJØMATNÆRINGEN

Det er Mattilsynet som har forvaltningsansvar for å sikre at fisken som produseres i Norge har det bra – i alle steg av livssyklusen. Men hvordan sjekkes egentlig fiskehelsen, og hvorfor er det så viktig?

TEKST: FRODE KVAMSTAD

– God fiskehelse og fiskevelferd bidrar til økt utnyttelse av ressursene, samt bærekraftig produksjon, forklarer Hilde Skår Norli, seniorrådgiver i Mattilsynet.

I følge Norli er det avgjørende med god diagnostikk – slik at størst mulig andel av fisken når fram til slaktestørrelse og blir til menneskemat.

Nemko Norlab er et av tre private laboratorier som er utpekt av Mattilsynet, til å utføre diagnostikk innenfor fiskehelse. Det betyr at NEMKO Norlab følger strenge krav til analyser og varsling, og de samarbeider tett med Veterinærinstituttet.

– Å være utpekt gjør at det stilles kvalitetskrav til laboratoriet og til undersøkelser, samt til varsling og samarbeid med nasjonalt referanselaboratorium, forklarer Skår Norli.

– Disse analysene er viktig for god sykdomshåndtering og for å hindre eventuell spredning av smittsomme sykdommer hos fisk.

Avgjørende å være raske

Hos overingenør ved avdeling for Mat, Miljø og Veterinærmedisin ved Nemko Norlab, Johan Ahlin, er det høyt tempo. Ahlin jobber ofte med tidskriske caser for kunder, der helsa til fisken kommer først.

– Vi må kaste oss rundt. Det er jo store verdier som står på spill, så det å respondere hurtig er noe vi legger stor vekt på, sier Ahlin.

Han understreker at godt og tett samarbeid med oppdrettsanleggene, gir stor gevinst for fiskehelsen. Raske tester og analyser, sikrer at fisken har det bra.

Nemko Norlab-laboratoriene leverer på hele analyse-

“Raske tester og analyser, sikrer at fisken har det bra.”

kjeden, fra veterinærmedisin til relevante felt som vannkjemi og mikrobiologi. Det gjør det lettere å skaffe et totalinntrykk av fiskens helse.

– Etter hvert har det kommet flere RAS-anlegg, og de er mer komplisert å drive. Da blir analyser innenfor både kjemi og mikrobiologi viktige parametere, forklarer Ahlin.

Sjekker fisken for virus og bakterier

Ved Nemko Norlab sitt laboratorium i Namsos er biokjemiker Lars Löfvenberg (PhD) ansvarlig for veterinærmedisin. Han har oversikt over alle prøvene som kommer inn fra oppdrettere, settefiskanlegg og andre som ønsker laboratorietjenester.

– Våre kunder er ofte settefiskanlegg, og vi analyserer for eksempel om fisken er smoltifisert, altså at den er klar til å flyttes til sjøvann, forklarer Löfvenberg.

– Vi kontrollerer også om fisken eller rognen er infisert med virus, bakterier eller parasitter.

Nemko Norlab var det første laboratoriet som

ble innvilget akkreditering på analyse av ATPase-aktivitet, som smoltifiseringsparameter for settefiskbransjen.

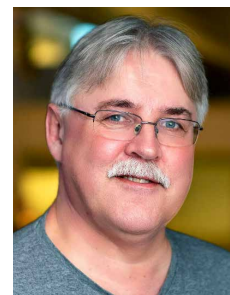
– Vi analyserer ATPase-aktiviteten med enzymkinetikk, en metode som vi har hatt akkreditering på i rundt 10 år. Metodikken vår er rask, med en relativt lav kostnad for kunden, forteller Löfvenberg.

En typisk ATPase-analyse er klar samme dag som prøvene ankommer laboratoriet. Fiskepatogener rapporteres etter ca. tre dager. Svarene blir sendt via e-post eller i en egen online kundeportal. Det betyr at kunden kan ta kjappe valg basert på rapporten.

Egenutviklet prøvesending

En av problemstillingene laboratoriet må takle, er hvordan prøvene fra fisken skal tåle transporten til laboratoriet.

– ATPase prøvene må fryses ned med én gang de er tatt ut, og være frosset under hele transporten til laboratoriet. Så vi måtte komme på et system som gjorde at de ikke tiner under transporten, forklarer Löfvenberg.

Overingeniør ved avdeling for Mat, Miljø og Veterinærmedisin ved Nemko Norlab, Johan Ahlin

Veterinærmedisinsk ansvarlig ved Nemko Norlab, Lars Löfvenberg, PhD.

Foto: © Fiskeridirektoratet

“Vi kontrollerer også om fisken eller rognen er infisert med virus, bakterier eller parasitter.”

“Det er godt samarbeid mellom kunde og laboratorium for å gi best mulig nytte av analyse-resultatene.”

Tørris, flytende nitrogen og andre eksisterende «hyl-løsninger» ble for kompliserte og fordyrende ledd – derfor ble et eget og mer stabilt transportsystem etablert internt hos Nemko Norlab.

De selvutviklede kuldeakkumulatorene holder en temperatur på -16°C, noe som gjør at de kan garanterer frosne prøver i inntil to døgn – selv om gradestokken i sommerværet ute kryper opp mot 30 grader.

– Vi sender ut både transportemballasje og prøvetakingsutstyr kostnadsfritt, og så kan prøven ganske enkelt sendes med posten etterpå. Det har forenklet hele prosessen.

– Selve kuldeakkumulatorene avgir ikke ett gram CO₂, i motsetning til tørris som vi benyttet fra starten av, skyter Ahlin inn.

– Så denne løsningen er både trygg og miljøvennlig, understreker han.

Jobber med anleggene i alle ledd

Nemko Norlab jobber fra tolv lokasjoner langs kysten, noe Löfvenberg og Ahlin er enige om gir en unik mulighet for samarbeid med de forskjellige anleggene – som igjen gir fleksibilitet og sikkerhet.

Samspeilet mellom laboratoriene og anleggene, trekkes fram som svært viktig også av opp-drettsbransjen selv.

– Det er avgjørende for oss å ha en partner som Nemko Norlab, som vet hva de holder på med, forteller Robin Fladseth i lakseegiganten SalMar.

– Det er en direkte sammenheng mellom å få tall fra dem vi kan stole på, og hvor godt vi får til å kjenne fisken vår og adferden dens.

SalMar har fått rapporter levert fra Nemko Norlab i en rekke år, innenfor blant annet vannprøver og ATPase-analyser. Laboratoriene kan raskt påpeke om det er noe som skiller seg ut.

– De er veldig behjelpelige og har en god serviceinnstilling. Det er viktig for oss. Om for eksempel noen prøveuttak ikke er helt normale, så er de fleksible på å ordne opp. Det gjør at vi ikke mister tid, forklarer Fladseth.

Ikke bare en tallknuser

For Johan Ahlin er det blitt viktig å ha tette bånd til de som jobber med fisken – og ikke bare være en tall-distributør.

– Vi prøver å sette oss selv i kundens posisjon. Hvordan ville vi selv oppfattet en leverandør dersom vi bare fikk et tall presentert og måtte tolke det selv, spør Ahlin.

– Vi tar normalt ingen hastegebyr for f.eks. ATPase-analyser. Vi gjør det så raskt vi kan, og tar ingen tillegg. Det har vært litt holdningen vår at vi skal ha en jevn pris, og så snur vi heller litt om for kunden dersom det er noe som må prioriteres om.

Han forklarer at det over tid har utviklet seg en god dynamikk mellom dem og kundene. Det gjør at de kan effektivisere arbeidet fra begge sider. Det har gitt utslag i bedre fiske-helse.

– Det er godt samarbeid mellom kunde og laboratorium for å gi best mulig nytte av analyseresultatene. Kundene våre ser virkelig merverdien av laboratorie-støtten. Enda mer nå enn før. Prøvetakingene er ikke så mye et myndighetskrav, men mer til nytte, og vi ønsker å være med på verdiskapingen i oppdretts-bransjen, avslutter Ahlin.

Nemko Norlab AS

- 12 laboratorier og 120 ansatte.
- Akkreditert etter NS-EN ISO 17025.
- Miljøsertifisert etter ISO 14001 og ISO 45001
- Totalleverandør av analysetjenester for havbruks-næringen, fra rogn til ferdig produkt.
- Akkreditert for et bredt spekter av veterinærmedisinske, kjemiske og mikrobiologiske analyser for havbruksnæringen.
- Nemko Norlab er en del av Nemko Group

Nettadresse: nemkonorlab.com

